

УДК 343

Тимчук О.Л.

канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ПОЛЬЩІ

Прикладом успішного захисту прав національних меншин в Європі є сусідня з Україною Польща, в ст.35 Конституції якої закріплено право національних та етнічних меншин, громадян Польщі, на свободу збереження і розвитку власної мови, збереження звичаїв і

традицій, а також розвитку власної культури. Пунктом 2, цієї ж статті визначено, що національні і етнічні меншини мають право до творення власних освітніх і культурних інституцій, організацій, які сприяють захисту релігійної ідентичності, а також участі у вирішенні справ, що стосуються їх культурної спільноти. Окрім конституції права національних меншин захищені відповідним законом. Сейм Польщі ухвалив 6 січня 2005 р. Закон «Про національні та етнічні меншини і про регіональну мову», яким встановив статус національних меншин, визначивши чітке коло суб'єктів які відносяться до національних меншин, через виокремлення їх ознак. У п.1 ст.2 цього закону зазначається, що «національна меншина, в розумінні закону, є групою громадян Польщі, які підлягають сукупно наступним критеріям:

- 1) чисельно менша, ніж решта населення Республіки Польща;
- 2) істотно відрізняються від решти громадян мовою, культурою та традиціями;
- 3) прагнуть зберегти свою мову, культуру та традиції;
- 4) свідомі своєї історичної національної спільноти та їхні дії спрямовані на її вираження та захист;
- 5) їхні предки проживали на сучасній території Республіки Польща щонайменше 100 років;
- 6) ототожнюють себе з народом власної держави.

Більш того, п.2 ст.2 Закону визначає конкретний перелік національних меншин офіційно визнаних Польщею.

Етнічна меншина, в розумінні закону, визначається такими ж критеріями, але офіційно визнаними є етноси відмінні від національних меншин Польщі. Польський закон визначає такі права національних меншин, як:

право приймати самостійно рішення про ставлення до неї як до особи, що належить або не належить до меншини, а такий вибір або користування правами пов'язаними з цим вибором, не несе за собою жодних негативних наслідків;

право не надавати інформацію, інакше як за законом, про приналежність до меншини або про походження, мову меншини або релігію;

право не доказувати власну приналежність до національної меншини;

право осіб, які належать до меншини користуватися правами та свободами, що виникають з принципів цього Закону «Про національні та етнічні меншини і про регіональну мову» індивідуально, а також спільно з іншими членами меншинами. Далі наголошується на забороні асиміляції національних меншин, та застосуванні засобів спрямованих

на зміну національних чи етнічних співвідношень на території, де проживають меншини.

Встановлюється заборона дискримінації національних меншин і обов'язок органів публічної влади вживати відповідні заходи для:

1) сприяння повній та реальній рівності в економічній, соціальній, політичній та культурній сфері між особами, що належать до меншини та особами, які належать до більшості;

2) захист людей, які зазнають дискримінації, ворожнечі або насильства через їх приналежності до меншини;

3) зміцнення міжкультурного діалогу.

Структура Закону «Про національні та етнічні меншини і про регіональну мову» передбачає поділ закону на шість розділів, охоплює питання освіти і культури національних меншин, а також використання мов національних меншин та регіональних мов. Також визначається статус, права і обов'язки органів, що займаються справами національних та етнічних меншин.

На основі принципу рівності представники національних меншин повинні мати ті ж права на політичне представництво на різних рівнях здійснення влади, що і інші члени суспільства. Однак найчастіше вони не можуть скористатися цими правами, так як особи, що становлять більшість населення, можуть і не віддавати свої голоси представникам національних меншин. У зв'язку з цим окремі держави використовують додаткові заходи для вирішення даної проблеми. Наприклад, згідно зі ст. 59 Конституції Румунії від 21 листопада 1991 р., «організації громадян, які належать до національних меншин, які не збирають на виборах достатню кількість голосів для представництва в парламенті, мають право на одне депутатське місце кожна за умов, встановлених виборчим законом». При цьому громадяни однієї національної меншини можуть бути представлені тільки однією організацією.